

AGATA KRISTI

UBISTVA S
MONOGRAMOM

NOVI SLUČAJ HERKULA POAROA

SOFI HANA

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® POIROT® THE MONOGRAM MURDERS™

The Monogram Murders Copyright © 2014 Agatha Christie Limited. All rights reserved.

AGATHA CHRISTIE®, POIROT® and the Agatha Christie Signature are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and/or elsewhere. All rights reserved.

Translation Copyright © Agatha Christie Limited 2014. All rights reserved.

Agatha Christie®

SLUČAJEVI HERKULA POAROA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Agati Kristi

SADRŽAJ

1. Begunica Dženi	9
2. Ubistvo u trima sobama	23
3. U hotelu <i>Bloksam</i>	37
4. Okvir se širi	54
5. Pitajte stotinu ljudi	67
6. Zagonetka sa šerijem	77
7. Dva ključa	84
8. Pribiranje misli	97
9. Boravak u Grejt Holingu	106
10. Meta klevete	119
11. Dva prisećanja	137
12. Gorka rana	145
13. Nensi Djukejn	170
14. Misli u ogledalu	190
15. Četvrto dugme	199
16. Laž za laž	207
17. Starija žena i mlađi muškarac	220
18. Kucnite da vidite ko će doći na vrata	225
19. Napokon istina	237

20. Kako je sve pošlo naopako	251
21. Svi đavoli su ovde	257
22. Ubistva s monogramom	277
23. Prava Ida Grenzberi	288
24. Plavi krčag i činija	295
25. Kad bi ubistvo počinjalo sa d	314
Epilog	335
Izjave zahvalnosti	339

PRVO POGLAVLJE

Begunica Dženi

„SAMO KAŽEM DA MI SE ONA NE DOPADA“, ŠAPATOM JE REKLA kelnerica s lepršavom kosom. Šapat je bio glasan, pa je jedini gost u *Kući uživanja u kafi* bez naprezanja čuo ono što je njime izgovoreno. Pitao se da li je pomenuta „ona“ bila neka treća kelnerica ili redovna gošća kafea, poput njega samog.

„Nigde ne piše da moram da je volim, pa zar ne? Ako ti imaš drugačije mišljenje, to je tvoje pravo.“

„Meni se čini da je bila sasvim fina“, rekla je na to niža kelnerica okruglastog lica, ali nije više zvučala onako uvereno kao nekoliko trenutaka ranije.

„Takva je kad joj neko malo nagazi ponos. Čim se opet okočoperi, s jezika počne da joj se cedi jed. To je skroz obrnuto. Znam ja mnogo takvih kao što je ona – nikad im ne veruj.“

„Šta ti to znači skroz obrnuto?“, upitala ju je kelnerica punačkog lica.

Herkul Poaro, jedini gost u kafeu nešto malo posle pola osam ovog februarskog četvrtka uveče, tačno je znao šta je

kelnerica s lepršavom kosom mislila da kaže. Osmehnuo se sam za sebe. Nije to prvi put da ona iznosi tako oštra zapažanja.

„Svakome se može oprostiti ako kaže koju jetku reč kad mu je zbog nečeg teško – i samoj mi se to desi, nemam šta da krijem. A kad sam srećna, htela bih da budu srećni i drugi. Tako to i treba da bude. Samo što imaš i takvih kao što je *ona*, koji su prema tebi najgori kad sve ide po njihovom. Takvih se najpametnije čuvati.“

Bien vu, pomislio je Herkul Poaro. *De la vrai sagesse populaire.**

Vrata kafea naglo su se otvorila i udarila u zid. Jedna žena u svetlosmeđem kaputu, s malo tamnijim smeđim šeširom, zastala je na pragu. Imala je svetlu kosu. Lice joj Poaro nije video. Glava joj je bila okrenuta preko ramena, kao da se osvrnula čekajući da je neko sustigne.

Tih nekoliko sekundi koliko su vrata stajala otvorena bilo je dovoljno da hladan noćni vazduh rastera svu toplotu iz malog kafea. Poaro bi se obično zbog toga veoma rasrdio, ali ga je zainteresovala ova nova gošća, koja je ušla tako dramatično i kojoj, izgleda, nije bilo stalo do utiska koji o sebi ostavlja.

Poaro je položio dlan preko svoje šoljice s kafom ne bi li sačuvao toplotu napitka. U ovom lokalčiću nakrivljenih zidova u Pasažu Svetog Gregorija, u delu Londona koji ni izdaleka nije bio jedan od najblagotvornijih po zdravlje, pravili su najbolju kafu koju je Poaro okusio igde na svetu. Po pravilu on ne bi popio šoljicu i pre i posle večere – izgledi na tako nešto zapravo bi ga, pod uobičajenim okolnostima, užasnuli – ali je od tog pravila pravio izuzetak svakog četvrtka kad bi u sekund tačno u pola osam došao u *Kuću uživanja u kafi*. Dosad je taj nedeljni izuzetak prerastao za njega u svojevrsnu malu tradiciju.

* Franc.: Odlično. Ovo je zbilja zdravorazumska mudrost. (Prim. prev.)

U ostalim tradicijama u kafeu uživao je znatno manje: na primer u pravilnom postavljanju pribora, salvete i čaše za vodu pošto bi ih po dolasku uvek zatekao ukrivo postavljene na stolu. Konobarice su očigledno verovale da je dovoljno da svi ti predmeti budu na stolu negde – bilo gde. Poaro se s tim uverenjem nije slagao i vrlo je naglašeno uspostavljao red čim bi došao.

„Izvin’te, gospođice, je l’ vam ne bi smetalo da zatvorite vrata ako mislite da uđete?“, doviknula je kelnerica s lepršavom kosom ženi u smeđem kaputu i sa smeđim šeširom, koja se, glave i dalje okrenute prema ulici, držala jednom rukom za dovratak. „A i ako ne mislite. Mi ovde unutra ne bismo da se posmrzavamo.“

Žena je koraknula unutra. Zatvorila je vrata, ali se nije izvinila što ih je tako dugo držala otvorena. Njeno isprekidano disanje čulo se čak i na suprotnoj strani prostorije. Činilo se da čak i ne primećuje da unutra ima i drugih ljudi. Poaro je pozdravi tihim: „Dobro večer.“ Okrenula se napola prema njemu, ali mu nije odgovorila. Oči su joj bile razrogačene od neke neuobičajene uznemirenosti – snažne dovoljno da se prenese i na nekog sasvim nepoznatog, da ga uhvati kao fizičkim stiskom.

Poaro nije više bio onako smiren i zadovoljan kao po dolasku ovamo. Spokojno raspoloženje bilo mu je sad razbijeno.

Žena je brzo prišla prozoru kafea i provirila napolje. Neće videti to što pokušava da vidi, pomislio je Poaro. Kad iz osvetljene prostorije gledate napolje u mrklinu noći, ne možete da vidite gotovo ništa, jer vam staklo prikazuje samo odraženu sliku prostora u kome se nalazite. Žena je ipak ostala zagledana kroz staklo neko vreme, rešena, reklo bi se, da motri ulicu.

„O, to si ti“, rekla je kelnerica s lepršavom kosom uz trunčicu nestrpljenja u glasu. „Šta je bilo? Da se nije nešto dogodilo?“

Žena u smeđem naglo se okrenula. „Ne, ja...“ Reči su zazvučale gotovo kao jecaj. Zatim je uspjela da uspostavi vlast nad sobom. „Nije. Mogu li da sednem za sto u uglu?“ Pokazala je sto najudaljeniji od vrata s ulice.

„Slobodno sedi za bilo koji osim ovoga za kojim sedi gospodin. Svi su postavljeni.“ Pošto se već prisetila Poaroa, kelnerica s lepršavom kosom mu reče: „Vaša večera lepo napreduje, gospodine.“ Poaro je bio ushićen što to čuje. Hrana je ovde bila gotovo isto tako dobra kao i kafa. Zapravo, kad je te dve činjenice razmotrio uzete zajedno, Poaro je zaključio da je teško poverovati u ono što je savim pouzdano znao – da su svi zaposleni ovde u kuhinji Englezi. *Incroyable*.*

Kelnerica s lepršavom kosom okrenula se uzrujanoj ženi. „Sigurna si da ništa nije bilo, Dženi? Izgledaš kao da si videla đavola glavom i bradom.“

„Dobro sam, hvala ti, treba mi samo šolja jakog vrućeg čaja. Onako kao što obično pijem, molim te.“ Dženi je žurno pošla ka stolu u najdaljem uglu i prošla pored Poaroa ne pogledavši u njega. Poaro je malčice okrenuo svoju stolicu da bi mogao da posmatra Dženi. Sasvim izvesno nešto s njom nije bilo kako valja; nešto o čemu, očigledno, nije htela da razgovara s kelnericama u kafetu.

Ne skidajući ni šešir ni kaput, smestila se tako da sedi leđima okrenuta ka vratima, ali samo što je sela, ponovo se osvrnula preko ramena. Sad kad mu se pružila prilika da joj podrobnije osmotri lice, Poaro je pretpostavio da joj je četrdesetak godina. Krupne plave oči bile su netremično raširene, kao zagledane u nekakav preneražavajući prizor – kao da gleda đavola glavom i bradom, kako se izrazila kelnerica s lepršavom kosom. Pa ipak, koliko je Poaro mogao da vidi, ni

* Franc.: Neverovatno. (Prim. prev.)

u šta slično nije tu imalo da se gleda, bila je tu samo četvrtasta prostorija sa stolovima i stolicama, drvenim čivilukom u jednom ćošku i ugnutim policama pritisnutim teretom mnogobrojnih čajnika raznih boja, šara i veličina.

Te police jesu bile dovoljan razlog da se čovek naježi! Poaro nije video razloga da se iskrivljena polica lepo ne zameni pravom, isto kao što nije razumeo zašto bi iko živi stavio viljušku na četvrtasti sto a da je pritom ne poravna paralelno s ivicom stola. Nisu, međutim, svi imali iste pojmove kao Herkul Poaro i on je to prihvatio već odavno – s dobrim i lošim stranama koje su otud proisticale.

Izvijena na stolici, Dženi je razrogačenim očima zverala u vrata kao da će neko banuti na njih svakog časa. Drhtala je, delimično možda od hladnoće.

Ne – predomislio se Poaro – uopšte razlog nije bila hladnoća. U kafeu je sad ponovo bilo sasvim toplo, a kako je Dženi napeto posmatrala vrata, i pritom im ipak sedela okrenuta leđima, i što je dalje moguće od njih, iz svega toga morao se izvući jedan jedini razuman zaključak.

Poaro je uzeo šoljicu s kafom, ustao od svog stola i prešao do nje. Primetio je da na prstu nema venčani prsten. „Da li biste mi dozvolili da vam se nakratko pridružim, gospođice?“ Poželeo je da i njen pribor, salvetu i čašu za vodu namesti uredno kao što je uradio na svom stolu, ali se suzdržao.

„Pardon? Da, valjda.“ Po glasu joj se čulo da joj ni najmanje nije stalo. Ticala su je se jedino vrata kafea. I dalje ih je napregnuto motrila, izvijena na stolici.

„Zadovoljstvo mi je da vam se predstavim. Zovem se... ah...“ Poaro se prekide. Ako joj bude rekao svoje ime, čuće ga i kelnerica s lepršavom kosom i ona druga, i onda on tu više neće biti samo gospodin kome ne znaju ime, penzionisani policajac odnekud s kontinenta. Ime Herkula Poaroa umelo

je na neke ljude da ostavi vrlo snažan utisak. U protekle dve-tri nedelje, otkako je ušao u stanje hibernacije u kome je izuzetno uživao, Poaro je prvi put posle veoma mnogo vremena iskusio kakvo je to olakšanje kad niste baš niko naročito.

Bilo je očigledno da očiglednije ne može biti da Dženi nije zainteresovana ni za njegovo ime ni za njegovo prisustvo. Jedna suza umakla joj je iz krajička oka pa je polako klizila niz obraz.

„Gospođice Dženi“, rekao je Poaro s nadom da će obrativši joj se po imenu imati malo više sreće u nastojanju da joj privuče pažnju. „Nekada sam bio policajac. Sada sam u penziji, ali pre nego što sam se penzionisao, susretao sam u svom poslu mnoge ljude tako uznemirene kao što ste vi sada. Ne mislim na nesrećne ljude, mada njih ima u izobilju u svakoj zemlji. Ne, govorim o ljudima koji su verovali da se nalaze u nekoj opasnosti.“

Konačno je uspeo da dopre do nje. Dženi je uprla u njega razrogačene, preplašene oči. „Po... policajac?“

„*Oui*. Penzionisao sam se pre podosta godina, ali...“

„U Londonu znači ne možete ništa da uradite? Ne možete... hoću da kažem, ovde nemate *ovlašćenja*? Da hapsite zločince ni išta slično?“

„Tako je.“ Poaro joj se osmehnuo. „U Londonu sam samo gospodin u godinama koji uživa u penzionerskom životu.“

Gotovo već deset sekundi nije pogledala u vrata.

„Jesam li u pravu, gospođice? Verujete da ste u opasnosti? Osvrćete se preko ramena jer sumnjate da vas je onaj koga se plašite pratio i da će ući ovamo svakog časa?“

„O, u opasnosti sam, zaista!“ Učinilo se na trenutak da bi htela da kaže još nešto. „*Sigurni* ste da uopšte više niste nikakav policajac?“

„Nikakav uopšte“, uveravao ju je Poaro, ali pošto nije želeo da ona poveruje kako mu nije preostalo nikakvog uticaja, dodao je: „Ako vam zatreba pomoć policije, imam prijatelja detektiva u Skotland jardu. Vrlo je mlad – nema više od trideset godina – ali mislim da će u policiji daleko stići. Uveren sam da će mu biti drago da porazgovara sa vama. Što se mene lično tiče, mogu da vam ponudim...“ Začutao je jer je kelnerica punačkog lica donela čaj.

Pošto je stavila čaj ispred Dženi, povukla se u kuhinju, isto kao i kelnerica s lepršavom kosom. Znajući za njenu sklonost da tumači ponašanje redovnih ovdašnjih gostiju, Poaro je pretpostavljao da lepršavica sad upravo nastoji da raspiri živahnu diskusiju o gostovanju gospodina iz inostranstva za Dženinim stolom. Poaro obično ni sa kim od ostalih gostiju nije razgovarao nimalo duže nego što je to bilo neophodno. U duhu svoje *la hibernation* klonio se društva, osim kada bi obedovao ovde sa svojim prijateljem Edvardom Kečpolom, detektivom Skotland jarda s kojim je privremeno stanovao u istom pansionu.

Tračarenje kelnerica nije zabrinjavalo Poaroa – bio im je zahvalan što su tako prikladno odsutne u pravi čas. Nadao se da će to navesti Dženi da otvorenije razgovara s njim. „Vrlo rado ću vam ponuditi svoj savet, gospođice“, rekao je.

„Vrlo ste ljubazni, ali meni niko ne može da pomogne.“ Dženi je obrisala oči. „Volela bih da mi neko pomogne – volela bih to više nego išta, ali prekasno je! Već sam mrtva, znate, odnosno biću uskoro. Ne mogu večno da se krijem.“

Već mrtva... Od tih njenih reči u kafeu je ponovo zahladnelo.

„Tako da ne može da se dobije nikakva pomoć“, nastavila je Dženi, „a sve i da može, ja je ne zaslužujem, ali... stvarno se osećam malo bolje zato što vi sedite sa mnom za

stolom.“ Obavila je ruke oko sebe, tražeći utehu ili u uzaludnom nastojanju da natera svoje telo da se više ne tresu. Nije okusila još ni kap čaja. „Molim vas ostanite. Ništa mi se neće desiti dok razgovaram s vama. To mi je bar nekakva uteha.“

„Gospođice, ovo je krajnje zabrinjavajuće. Živi ste sada i moramo učiniti što god je neophodno da živi i ostanete. Recite mi, molim vas...“

„Ne!“ Oči su joj se razrogačile, a ona se skupila u stolici. „Ne, ne smete! *Ništa* se ne sme činiti da se ovo spreči. Ne može se sprečiti, nemoguće je. Neizbežno je. Kad *ja* budem mrtva, pravda će konačno biti ispunjena.“ Ponovo se preko ramena osvrnula prema vratima.

Poaro se namrštiio. Dženi se možda osećala malo bolje otkako je on seo za njen sto, ali se zato on osećao izrazito gore. „Da li ja vas pravilno razumem? Nagoveštavate li vi to da vas neko progoni da bi vas ubio?“

Dženi je prikovala na njega plave oči pune suza. „Računa li se kao ubistvo ako se ja predam i pustim da se to dogodi? Toliko sam se umorila od bežanja, od skrivanja, od toga da budem tako strašno uplašena. Ako već treba da se desi, onda hoću da se već jednom završi – *a desiće se*, jer mora. Nema drugog načina da se sve popravi. To sam i zaslužila.“

„To ne može biti“, rekao je Poaro. „Iako ne znam pojediniosti o nevolji u koju ste zapali, ipak se ne slažem s vama. Ubistvo nikada ne može biti ispravno. Moj prijatelj policajac – morate mu dozvoliti da vam pomogne.“

„Ne! Ne smete ni reč o ovome da kažete ni njemu niti ikom drugom! Obećajte mi da nećete!“

Herkul Poaro nije običavao da daje obećanja koja neće moći da održi.

„Šta ste to mogli da uradite što bi zahtevalo da budete kažnjeni ubistvom? Jeste li i sami nekoga ubili?“

„Ne bi bilo nikakve razlike i da jesam! Nije ubistvo jedino što je neoprostivo, znate. Ne očekujem da ste vi ikada uradili nešto zaista neoprostivo, zar ne?“

„Dok vi, međutim, jeste? I verujete da za to morate platiti vlastitim životom? *Non*. To nije tačno. Ako bih mogao da vas nagovorim da pođete sa mnom do pansiona u kome stanujem – sasvim je blizu. Gospodin Kečpol, moj prijatelj iz Skotland jarda...“

„Ne!“ Dženi je skočila sa stolice.

„Sedite, molim vas, gospođice.“

„Ne. Jao, previše sam rekla! Kako sam samo glupa! Rekla sam vam jedino zato što ste izgledali tako ljubazni, a mislila sam da ništa ne možete da *uradite*. Nikad ni reč ne bih izustila da niste rekli da ste u penziji i da ste iz druge zemlje! Obećajte mi ovo: ako me nađu mrtvu, reći ćete svom prijatelju policajcu da ne traži mog ubicu.“ Zatvorila je oči i čvrsto stisnula ruke. „O, molim vas, neka niko ne otvara usta. Ovaj zločin ne sme nikada biti rešen. Obećajte mi da ćete to reći svom prijatelju policajcu i da ćete ga naterati da pristane. Ako marite za pravdu, uradite kao što vas molim.“

Pojurila je prema vratima. Poaro je ustao da pođe za njom, ali kad je video koliko je rastojanje prešla još pre nego što je on uspeo da se iskobelja sa stolice, duboko je uzdahnuo i seo nazad. Uzalud je. Dženi je odjurila u noć. Nikada je ne bi sustigao.

Vrata kuhinje su se otvorila i kelnerica s lepršavom kosom iznela je otuda Poaroovu večeru. Od mirisa hrane došlo mu je mučno u želucu; izgubio je i poslednju trunku volje za jelom.

„Gde je Dženi?“, upitala ga je kelnerica s lepršavom kosom kao da je nekako on odgovoran što je Dženi nestala. I jeste se, u stvari, osećao odgovoran. Da se kretao malo brže, da je pažljivije birao reči...

„E, ovo je prevršilo svaku meru!“ Lepršavica je tresnula Poarovu večeru na sto pa se ljutitim korakom vratila ka kuhinji. Otvarajući naglo vrata, doviknula je unutra: „Ona Dženi se pokupila i zbrisala a nije platila!“

„Samo šta li je to za šta mora da plati?“ promrmljao je sebi u bradu Herkul Poaro.

Minut kasnije, posle kratkotrajnog neuspelog pokušaja da se zainteresuje za goveđu šniclu i zapečene vermičele, Poaro je pokucao na vrata kuhinje. Kelnerica s lepršavom kosom samo ih je odškrinula, tako da se iza njene vitke prilike u dovratku ništa nije videlo.

„Je li sve u redu s vašom večerom, gospodine?“

„Dozvolite mi da platim čaj koji je *mademoiselle* Dženi ostavila“, ponudio je Poaro. „Zauzvrat, ako biste bili ljubazni da mi odgovorite na pitanje ili dva?“

„Poznajte li vi onda Dženi? Nisam vas ranije viđala zajedno?“

„*Non*. Ne poznajem je. Zato i pitam vas.“

„Zašto ste onda prešli da sednete kod nje?“

„Bila je uplašena, u nekoj velikoj nevolji. Bilo mi je teško to da gledam. Nadao sam se da ću možda moći da joj ponudim neku pomoć.“

„Takvima kao što je Dženi ne može se pomoći. U redu, odgovoriću vam na pitanja, ali najpre da ja vas pitam: gde ste vi bili policajac?“

Poaro joj nije skrenuo pažnju da mu je dotad već postavila tri pitanja, a ovo je bilo četvrto.

Lepršavica je piljila u njega skupljenim očima. „Negde gde se govori francuski, ali ne u Francuskoj, zar ne? Vidim kakvo lice napravite kad druga devojka ovde kaže 'onaj Francuz'.“

Poaro se osmehnuo. Možda i neće biti nikakve štete ako joj bude rekao svoje ime. „Ja sam Herkul Poaro, *mademoiselle*. Iz Belgije. Veliko mi je zadovoljstvo da se upoznam s vama.“ Pružio joj je ruku.

Rukovala se s njim. „Fea Spring. Eufemija, u stvari, ali me svi zovu Fea. Ako bi morali da izgovore celo ime, nikad ne bi stigli do ostatka onoga što su hteli da mi kažu, pa zar ne? Mada nije da bi meni zbog tog nešto mnogo zafalilo u životu.“

„Znate li puno ime gospođice Dženi?“

Fea je glavom pokazala ka Poaroovom stolu, gde se para još dizala iz hrane u njegovom punom tanjiru. „Večerajte. Vratiću se ja dok trenete okom.“ Naglo se povukla u kuhinju i zatvorila mu vrata pred samim nosom.

Poaro se vratio na svoje mesto. Možda da prihvati savet Fee Spring i ipak se još malo potrudi oko goveđe šnicle. Vrlo je okrepljujuće kad se popriča s nekim ko ume da zapaža detalje. Herkul Poaro nije susretao mnogo takvih ljudi.

Fea se zaista odmah pojavila, sa šoljom bez tanjirića u ruci. Srknula je dok se smeštala na stolicu na kojoj je do maločas sedela Dženi. Poaro je jedva uspeo da se ne lecne od tog zvuka.

„Ne znam baš mnogo o Dženi“, rekla je Fea Spring, „samo ponešto što sam tu i tamo pokupila iz onog što bi mi rekla. Radi kod neke gospođe u velikoj kući. Tamo i živi. Zato redovno i dolazi ovamo, da uzme za njeno gospodstvo kafu i kolače, za njene otmene večere i zabave i tako to. Dolazi čak sa suprotne strane grada – jednom mi je to rekla. Mnogi naši redovni gosti dolaze nam poizdalje. Dženi uvek ostane da popije čaj. Kao i obično, molim te, kaže kao da je i sama neka otmena gospođa. Mislim da se pravi, kad to kaže tim glasom, da je neka velika dama. Nije se s tim rodila. Možda zbog toga neće mnogo da priča, zato što zna da ne može dugo da glumi.“

„Izvinite“, rekao je Poaro, „ali otkud znate da *mademoiselle* nije uvek tako govorila?“

„Jeste li vi ikada čuli da neka služavka govori sve tako fino i pravilno? Ne bi’ smela reći da ja jesam.“

„*Oui, mais...** znači vi to samo tako zaključujete iz svojih razmišljanja, ništa više?“

Fea Spring je preko volje priznala da ništa ne zna zsigurno. Otkad je ona poznaje, Dženi je zaista uvek govorila kao prava dama.

„Ovo ću vam ipak reći da mora da se prizna Dženi: cura pije čaj, znači da na kraju krajeva ima nešto mozga u glavi.“

„Zato što pije čaj?“

„Tako je.“ Fea prezrivo šmrknu prema Poaroorvoj šoljici za kafu. „Svi vi što pijete kafu umesto čaja trebalo bi da pregledate glavu ako mene pitate.“

„Ne znate ime te gospođe za koju Dženi radi ni adresu te velike kuće?“, upitao je Poaro.

„Ne. Ne znam ni kako se Dženi preziva. Znam da je pre dosta godina doživela nešto što joj je strašno slomilo srce. Rekla mi je to jednom.“

„Slomilo srce? Je li vam rekla kakve je vrste bio taj razlog?“

„Može da postoji samo jedna vrsta“, odlučno je rekla Fea. „Takva koja vam razbije srce.“

„Postoje mnogi razlozi zbog kojih vam se slomi srce: neuzvrćena ljubav, zatim ako premladi tragično izgubite onoga koga ste voleli...“

„O, nikad nismo čule celu priču“, rekla je Fea s tračkom gorčine u glasu. „Nikad i nećemo. Samo to toliko, da joj je slomljeno srce, jedino je to prevalila preko usana. Vidite, s Dženi vam je muka što ništa ne priča. Ništa joj više ne biste

* Franc.: Da, ali... (Prim. prev.)

mogli da pomognete sve i da još sedi na ovoj stolici umesto što je pobegla. Sva je zatvorena u sebe, to je Dženina nevolja. Voli da se u toj mucu valja, šta god bilo to što je muči.“

Sva zatvorena u sebe... Te su reči podsetile Poaroa na nešto – na jedan četvrtak uveče ovde u kafeu kad je Fea pričala o nekom od gostiju.

„Ne postavlja nikakva pitanja, *n'est-ce pas**? Nije zainteresovana ni za kakva druženja ni razgovore? Ne mari da sazna šta je novo u nečijem tuđem životu?“

„Živa istina!“ Izgledalo je da je ovim zapažanjima istinski zadivio Feu. „Nema u sebi ni trunke radoznalosti. Nikad nisam srela nikoga ko se toliko bavi samo svojim brigama. Uopšte ne vidi ni svet ni nas ostale u njemu. Nikad da vas upita kako gurate, šta ste radili.“ Nakrivila je malo glavu u stranu. „Brzo kopčate, je l' tako?“

„Znam ovo samo zato što sam vas čuo kad ste razgovarali s koleginicom, gospođice.“

Fea je žarko porumenela. „Čudi me da ste se gnjavili slušajući me.“

Poaro nije imao želje da je dalje postidiuje, te joj nije rekao kako je uvek željno iščekivao njene opise individua kojima je u mislima nadenuo kolektivno ime Likovi iz Kafea – na primer gospodina Zapravo Nije, koji bi svaki put kad bi došao naručio nešto za jelo, i onda odmah odustao od poručenog jer je zaključio da to zapravo nije ono što je želeo.

Sad nikako nije bio pravi trenutak da se Herkul Poaro raspita je li Fea i za njega imala ime od iste vrste kao za gospodina Zapravo Nije, ime kojim ga je nazivala dok nije bio tu – možda neko koje je imalo veze s njegovim nadasve izvanrednim brkovima.

* Franc.: zar ne? (Prim. prev.)

„*Mademoiselle* Dženi dakle nema želje da se bavi poslovima drugih ljudi“, rekao je Poaro zamišljeno, „međutim za razliku od mnogih koje ne zanimaju ni život ni ideje sveta oko njih, ali zato o sebi pričaju nadugačko i naširoko, ona ne radi ni to – nije li tako?“

Fea je podigla obrve. „Odlično pamćenje imate, nema šta. Pravo u metu i ovaj put. Ne, Dženi vam nije od onih što pričaju o sebi. Odgovoriće vam na pitanje, ali se neće na njemu zadržavati. Neće da je dugo odvlačite od onoga što je u njejoj rođenoj glavi, šta god da je unutra. Kao skriveno blago – samo što nimalo nije srećna zbog toga o čemu vazdan mozga. Odavno sam digla ruke, ne mučim se više da je shvatim.“

„Razmišlja o tome što joj je slomilo srce“, promrmljao je Poaro sebi u bradu. „I o opasnosti.“

„Rekla vam je da je u opasnosti?“

„*Oui, mademoiselle*. Žalim što nisam bio dovoljno hitar da je sprečim da ode. Ako bi joj se nešto desilo...“ Odmahnulo je glavom i poželeo da nekako može da vrati onaj spokoj s kojim je bio došao ovamo. Pljesnuo je dlanom po stolu i rešio se. „Doći ću ponovo ovamo *demain matin**. Kažete da je Dženi često ovde, *n'est-ce pas*? Pronaći ću je pre nego što je opasnost sustigne. Ovog puta će Herkul Poaro biti brži!“

„Nema to veze jeste li brzi ili spori“, rekla je Fea. „Dženi niko ne može da nađe pa i da im je pravo pred nosom niti iko može da joj pomogne.“ Ustala je i uzela Poaroov tanjir. „Nema nikakve svrhe da zbog toga ostavljate dobru hranu da vam se ohladi“, rekla je na kraju.

* Franc.: sutra ujutru. (Prim. prev.)

DRUGO POGLAVLJE

Ubistvo u trima sobama

TAKO JE TO SVE POČELO, U ČETVRTAK UVEČE 7. FEBRUARA 1929, s Herkulom Poaroom, Dženi i Feom Spring, među policama iskrivljenim pod teretom čajnika u *Kući uživanja u kafi*.

Ili bi trebalo da kažem tako je izgledalo da je počelo. U stvari nisam ubeđen da priče iz stvarnog života imaju početak i kraj. Pridete li im s moje tačke gledišta, videćete da se protežu u beskraj nazad u prošlost i neumoljivo razlivaju napred u budućnost. Čovek nikad ne može sasvim da kaže: „Gotovo je, dakle“, i da povuče crtu.

Srećom, istinite priče imaju junake i junakinje. Mada ja nisam jedan od njih, niti se nadam da ću ikada biti, veoma sam svestan da oni stvarno postoje.

Nisam bio prisutan tog četvrtka uveče u kafeu. Moje ime je pomenuto – ja sam Edvard Kečpol, Poaroomov prijatelj iz Skotland jarda, koji nema više od tridesetak godina (trideset dve su mi, da budemo tačni) – ali ja nisam bio tamo. Odlučio sam, međutim, da popunim praznine u svom ličnom iskustvu

da bih mogao napismeno da zabeležim Dženinu priču. Na svu sreću, imao sam kao pomoć svedočanstvo Herkula Poaroa, a od njega nema boljeg svedoka.

Pišem ovo samo radi sebe samog. Pošto budem dovršio svoj izveštaj, čitaću ga i iščitavati sve dok ne budem bio u stanju da pređem pogledom preko zapisanih reči a da ne budem potresen kao što sam sada dok ih pišem – sve dok se „Kako je ovo moglo da se desi?“ ne povuče pred „Da, ovo je to što se desilo“.

U nekom trenutku moraću da smislim neki naslov bolji nego što je „Dženina priča“, što i nije neki naslov.

Herkula Poaroa upoznao sam mesec i po dana pre ovog četvrtka uveče koji sam upravo opisao, kada je uzeo sobu u pansionu čija je vlasnica gospođa Blanša Ansvort. Zgrada je prostrana i besprekorno čista, s prilično strogim četvrtastim pročeljem i unutrašnjošću ženstvenom da ženstvenija ne može biti: čipki, volančića i bordura na sve strane. Ponekad se plašim da će mi jednog dana kad pođem na posao volančić boje lavande s nekog predmeta u salonu ostati zakačen na laktu ili cipeli.

Za razliku od mene, Poaro nije stalni komad nameštaja, nego samo privremeni posetilac. „Uživaću barem mesec dana odmarajući se i ništa ne radeći“, rekao mi je prve večeri kada je došao. Rekao je to veoma odlučno, kao da misli da ću možda pokušati da ga sprečim. „Mozak mi postaje previše zauzet“, objasnio mi je. „Mnogo misli jurca po njemu... Verujem da će ovde usporiti.“

Pitao sam ga gde živi, očekujući da će mi odgovoriti u Francuskoj – ali sam malo kasnije saznao da je Belgijanac, a ne Francuz. U odgovor na moje pitanje odšetao je do prozora, povukao čipkanu zavesu u stranu i pokazao mi široku

otmenu zgradu, udaljenu najviše tristotinak metara. „Živite tamo?“, pitao sam. Pomislio sam da to mora biti neka šala.

„Oui. Ne želim da budem daleko od kuće. Najveće mi je zadovoljstvo što mogu da je vidim: prekrasan pogled!“, objasnio mi je Poaro. S ponosom se zagledao u vilu, a ja sam se na nekoliko trenutaka zapitao da li je zaboravio da sam i ja tu. Onda je rekao: „Putovanje je nešto čudesno, vrlo podsticajno, ali vas ne odmori. Pa ipak, da nisam nekud odveo sebe, ne bi bilo odmora za Poaroorov um! Ometanja bi dolazila, u ovom ili onom obliku. Čoveka kod kuće lako nađu. Doći će vam ili prijatelj ili kogod nepoznat, s nečim veoma važnim *comme toujours** – uvek je veoma važno! – i male sive ćelije biće opet zauzete, neće moći da čuvaju snagu. Zato je Poaro rekao da na neko vreme odlazi iz Londona, a u međuvremenu se odmara na mestu koje mu je dobro poznato, zaštićen od upadica i ometanja.“

Dok mi je sve to govorio, ja sam samo klimao glavom kao da je savršeno shvatljivo i razumno, pitajući se pritom da li ljudi kako stare postaju sve veći čudaci.

Četvrtkom uveče gospođa Ansvort ne sprema večeru – četvrtkom uveče odlazi kod sestre svog pokojnog muža – te je tako gospodin Poaro otkrio *Kuću uživanja u kafi*. Rekao mi je da, pošto navodno nije u Londonu, ne sme da se izloži opasnosti da ga neko vidi negde gde inače navraća i pitao me je da li mogu da mu preporučim „neko mesto na koje odlaze takvi ljudi kao što ste vi, *mon ami*, ali gde je hrana izvanredna“. Rekao sam mu za *Kuću uživanja u kafi*: tesno, pomalo ekscentrično, ali ko god tamo svrati jednom, uglavnom počinje stalno da dolazi.

* Franc.: kao i uvek. (Prim. prev.)

Tog konkretnog četvrtka uveče, kada se odigrao njegov kratki susret s Dženi, Poaro se vratio u deset i deset, znatno kasnije nego obično. Sedeo sam uz vatru u salonu, ali nika-ko nisam uspevao da se zgrejem. Nekoliko sekundi pošto sam čuo kako se ulazna vrata pansiona otvaraju pa zatvara-ju, načuo sam kako Blanša Ansvort nešto šapuće Poarou – mora biti da ga je čekala u predsoblju.

Nisam tačno čuo šta mu govori, ali mogao sam da pogo-dim: bila je zabrinuta, a razlog njene brige bio sam ja. Vra-tila se od zaove u pola deset i odmah zaključila da sa mnom nešto nije kako treba. Izgledao sam strašno, kao da nisam ni jeo ni spavao. Sve mi je to i sama rekla. Kad smo već kod toga, ne znam baš kako to neko može da izgleda kao da nije jeo. Možda sam bio mršaviji nego tog jutra za doručkom.

Gospođa Ansvort me je razgledala iz nekoliko raznih uglova i ponudila mi sve čega je mogla da se seti a što bi me možda oporavilo, počevši od najočiglednijih lekova koje čovek nekome može da ponudi u takvoj situaciji – hrane, pića, prijateljskog uha da me sasluša. Pošto sam sve troje odbio što sam uljudnije mogao, prešla je na neuobičajenije predloge: jastuk punjen travama, nekakvu tečnost iz jedne tamnoplave boce, gadnog mirisa, ali navodno blagotvornu, koju bi trebalo da sipam u vodu za kupanje.

Zahvalio sam joj se i odbio. Grozničavo je zverala po salonu u potrazi za bilo čime što bi mogla da mi naturi, uz obećanje da će mi to doneti rešenja svih mojih problema.

Sad je najverovatnije šaputala Poarou kako mora da me natera da prihvatim smrdljivu plavu bocu ili jastuk s travama.

Četvrtkom uveče Poaro se po pravilu vraćao iz kafea još pre devet i sedao u salon da čita. Ja sam se iz hotela *Bloksam* vratio u devet i petnaest, rešen da ne razmišljam o onome na šta sam tamo naišao, i jedva čekajući da zateknem Poaroa

u njegovoj omiljenoj fotelji pa da se raspričamo o raznim zabavnim, beznačajnim sitnicama, kao što smo često umeli.

Nije ga bilo. Zbog njegovog odsustva odjednom sam se osetio nekako čudno dalek od svega, kao da mi je tlo propalo pod nogama. Poaro je čovek navika i ne voli od njih da odstupa – „Uhodane dnevne navike, Kečpole, daju spokoj mislima“, govorio mi je više puta – a ipak evo gde je sada kasnio više od četvrt časa.

Kad sam u pola deset čuo kako se otvaraju kućna vrata, ponadao sam se da je to on, ali bila je to Blانشa. Samo što nisam zastenjao. Ako ste već ionako zabrinuti za sebe, ni najmanje vam ne treba društvo nekoga čija je glavna razonoda da diže mnogo gužve ni oko čega.

Plašio sam se da sutra neću moći da se nateram da opet odem u hotel *Bloksam*, a znao sam da ću morati. To je bilo ono o čemu sam se trudio da ne razmišljam.

„Sad kad je Poaro konačno ovde“, razmišljao sam, „i on će biti zabrinut za mene zato što mu je Blانشa Ansvort rekla da mora da bude.“ Zaključio sam da bi mi bolje bilo kad nijedno od njih ne bi bilo tu. Ako već nema mogućnosti za razgovor o nečemu laganom i zabavnom, onda radije ne bih razgovarao ni o čemu.

Poaro je u salon ušao ne skinuvši sa sebe šešir i kaput, pa zatvorio za sobom vrata. Očekivao sam da me zaspe pitanjima, ali on umesto toga reče, nekako rasejano: „Kasno je. Išao sam ulicama i išao, tražio, ali ništa nisam postigao osim što sam se kasno vratio ovamo.“

Bio je zabrinut, to je tačno, ali ne zbog mene niti zbog toga jesam li jeo i hoću li jesti. Strahovito mi je laknulo. „Tražili?“, upitao sam.

„*Oui*. Tu ženu Dženi, za koju se veoma nadam da je živa, a ne ubijena.“

„Ubijena?“ Ponovo sam osetio kao da tlo propada poda mnom. Znao sam da je Poaro slavni detektiv. Pričao mi je o nekim slučajevima koje je rešio. Ipak, sada je trebalo da se odmara od svega, a ja sam sasvim lepo mogao i bez toga da mi on baš u tom trenutku izgovori tu reč, i to na tako zloslutan način.

„Kako izgleda ta Dženi?“, upitao sam. „Opišite mi je. Možda sam je video. Posebno ako je ubijena. Večeras sam zapravo video dve ubijene žene, i jednog muškarca, te može biti da imate sreće. Muškarac nije izgledao kao da bi ga mogli zvati Dženi, ali što se dveju žena tiče...“

„*Attendez, mon ami.*“*“ Mirni Poaroov glas prekinuo je moje očajničko blebetanje. Poaro je skinuo šešir i počeo da raskopčava kaput. „Gospođa Blanša je znači u pravu, vas zaista nešto muči? Ah, ma kako to nisam smesta uvideo? Bledi ste. Misli su mi bile negde drugde. Obično tako uredi da se nađu negde drugde kad ugledaju *madame* Blanšu da dolazi. Ispričajte, molim vas, Poarou *immédiatement***“: u čemu je nevolja?“

„U tri ubistva, eto u čemu je nevolja“, rekao sam. „Sva tri takva da nikad ništa slično pre nisam video. Dve žene i muškarac. Svako u po jednoj sobi.“

Susretao sam se ja, naravno, s nasilnom smrću već mnogo puta – u Skotlandu jardu sam gotovo dve godine, a policajac sam pet godina – ali većina ubistava ostavlja očigledan utisak da je neko izgubio vlast nad sobom, udario u nastupu besa, ili je možda kap prelila čašu i čovek se raspomamio. Ovo u

* Franc.: Čekajte, moj prijatelju. (Prim. prev.)

** Franc.: smesta. (Prim. prev.)

Bloksamu bilo je nešto sasvim drugo. Ko god da je počinio to trostruko ubistvo, isplanirao ga je unapred – mesecima unapred, rekao bih. Svaka od tri scene zločina bila je pravo delo makabrističke umetnosti, sa skrivenim značenjem koje nisam uspevao da rastumačim. Plašila me je pomisao da ovog puta moj protivnik nije nasumični siledžija na kakve sam navikao, nego možda hladan, metodičan um koji neće dozvoliti da bude pobeđen.

Nema sumnje da sam bio preterano mračno nastrojen prema ovom slučaju, ali nikako nisam mogao da se otresem zlih slutnji. Tri usklađena leša: stresem se i od same pomisli na to. Govorim sebi da ne smem da razvijem fobiju, moram ovom slučaju da pristupam kao što bih i svakom drugom, koliko god da na površini izgleda drugačije.

„Svako od tri ubistva u drugoj sobi u istoj kući?“, pita me Poaro.

„Ne, u hotelu *Bloksam*, kod Pikadili cirkusa. Pretpostavljam da vam nije poznat taj hotel?“

„*Non.*“

„Ni ja do večeras nikada nisam ulazio u njega. Nije to mesto na koje bi momak kao ja pomislio da zalazi. Kao dvorac je.“

Poaro je sedeo vrlo pravih leđa. „Tri ubistva u istom hotelu, svako u drugoj sobi?“, rekao je.

„Da, sva tri počinjena večeras u kratkom vremenskom razmaku.“

„Večeras? A vi ste ovde? Kako to da niste u hotelu? Ubica je već uhvaćen?“

„Bojim se da ipak nismo bili te sreće. Ne, ja sam...“ Zastao sam i pročistio grlo. Izneti činjenice o slučaju bilo je jednostavno, ali nisam imao želje da objašnjavam Poarou kako mi je ono što sam video uticalo na raspoloženje niti da mu

pričam kako nisam u *Bloksamu* proveo ni pet minuta pre nego što sam podlegao silovitoj potrebi da odem.

Kako su sve troje bili ceremonijalno položeni na leđa, s rukama uz telo, s dlanovima priljubljenim na pod, spojenih nogu...

Izložiti mrtvaca. Taj izraz mi se probio u svest, praćen prikazom jedne mračne sobe pre mnogo godina – sobe u koju sam bio primoravan da uđem dok sam bio sasvim mali i sve od tada sam u svojoj mašti odbijao da opet uđem u nju. U potpunosti sam nameravao da do kraja života odbijam da tamo ponovo ulazim.

Beživotne ruke, dlanovima okrenute nadole.

„Uzmi ga za ruku, Edvarde.“

„Ne brinite, hotel vrvi od policije“, kazao sam brzo i glasno, da oteram nezvano priviđenje. „Ni sutra ujutru neće biti kasno da se vratim tamo.“ Videvši da Poaro i dalje očekuje neki potpuniji odgovor, dodao sam: „Morao sam malo da razbistrim glavu. Iskreno rečeno, nikad u životu nisam video ništa tako čudno kao ta tri ubistva.“

„U kom smislu čudno?“

„Svaka žrtva je imala nešto u ustima – jedno te isto.“

„*Non.*“ Poaro je zamahao prstom ka meni. „To nije moguće, *mon ami*. Jedna te ista stvar ne može istovremeno da se nalazi u troja razna usta.“

„Tri zasebna, ali istovetna predmeta“, razjasnio sam. „Tri dugmeta za manžetne, od čistog zlata, reklo bi se po izgledu. S monogramom. Isti inicijali na sva tri: P. A. Dž. Poaro? Jeste li dobro? Izgledate...“

„*Mon Dieu!*“ Poaro je ustao i počeo da šetka po salonu. „Vi ne uvidate šta to znači, *mon ami*. Ne, vi ne uvidate uopšte, zato što niste čuli priču o mom susretu s *mademoiselle* Dženi. Moram brzo da vam ispričam šta se desilo da biste razumeli.“

Poaroova zamisao o brzo ispričanoj priči drugačija je nego kod većine ljudi. Njemu je svaki detalj podjednako važan, jamica u dečjoj bradici značajna je kao i požar u kome je stradalo trista ljudi. Ne možete ga nagovoriti da požuri i pređe na suštinu. Smestio sam se zato u stolicu i pustio ga da mi priča na svoj način. Pošto je dovršio, imao sam utisak da sam lično iskusio sve što se događalo – zapravo čak i iscrpnije nego što sam iskusio mnoge prizore u kojima sam u životu lično učestvovao.

„Zaista je izuzetno to što se dogodilo, i to iste večeri kada i ubistva u *Bloksamu*“, rekao sam. „Kakva podudarnost.“

Poaro je uzdahnuo. „Ne mislim da je to podudarnost, moj prijatelju. Čovek može da prihvati da se podudarnosti dešavaju s vremena na vreme, ali ovde postoji sasvim očigledna povezanost.“

„Mislite između ubistva s jedne strane i njenog straha da će biti ubijena s druge?“

„*Non*. To jeste jedna veza, da, ali ja govorim o nečemu drugom.“ Poaro je prestao da se šeta kroz salon pa se okrenuo ka meni. „Kažete da su u ustima triju žrtava ubistva pronađena tri zlatna dugmeta za manžetne s monogramom P. A. Dž.“

„Tako je.“

„*Mademoiselle* Dženi, ona mi je sasvim jasno rekla: 'Obećajte mi ovo: ako me nađu mrtvu, reći ćete svom prijatelju policajcu da ne traži mog ubicu. O, molim vas, neka niko ne otvara usta! Ovaj zločin ne sme nikada biti rešen.' Šta mislite da je htela da kaže tim: 'O, molim vas, neka niko ne otvara usta?'"

Da li se on to šalio? Očigledno ne. „Jasno je, zar ne?“, rekao sam. „Bojala se da će biti ubijena, ali nije želela da njen ubica bude kažnjen i nadala se da niko neće reći ništa što bi ukazalo na njega, zato što veruje da je *zaslužila* da bude kažnjena.“